

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 5/2017

Pöytäkirja

Aika 16.10.2017, klo 9.15-12.00

Paikka Valtiovarainministeriön kokouskeskus, Mariankatu 9, Loppupeli

Jakelu Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Kutsutut Jäsenet ja (*varajäsenet*)

Puheenjohtaja Mika Leppinen

Varapuheenjohtaja Laura Hänninen, Helsingin yliopisto

Koiratoiminta

Tapio Eerola, Suomen Kennelliitto ry

(Tapio Toivola, Suomen Palveluskoiraliitto ry)

Kissatoiminta

Veikko Saarela, Suomen Kissaliitto

(Toija Viita-aho)

Hevostoiminta

Reija Junkkari, Hippos ry

(Ismo Kovanen, Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry)

Eksoottisten eläinten harrastustoiminta

Jeonas Gustafsson

(Jarmo Tuutti, Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry)

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvointia koskeva tutkimus

Tarja Koistinen, Luonnonvarakeskus (etänä)

(Anna Hjelm-Björkman, Helsingin yliopisto)

Seura- ja harrastuseläinten pitoon liittyvä etiikka

Paula Hirsjärvi

(Elisa Aaltola)

Maa- ja metsätalousministeriö

Tiina Pullola

(Pirjo Tomperi)

Elintarviketurvallisuusvirasto

Taina Mikkonen

(Marjukka Anttila)

Käytännön eläinsuojeluvalvontatyötä tekevä viranomainen

Maria Wahlfors, Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

(Jessica Löfgren-Eriksson, Etelä-Suomen aluehallintovirasto)

Vapaaehtoinen eläinsuojelutyö

Kati Pulli, SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

(Laura Uotila, Eläinsuojeluliitto-Animalia)

Käytännön eläinlääkintätyö

Mari Vainionpää

(Anne Sjöholm)

Seura- ja harrastuseläinkauppiat

Juha Strengell, Suomen Lemmikki liitto ry

(Harri Laakso, Suomen Lemmikki liitto ry)

Kuluttajat

Timo Niemi, Kuluttajaliitto Oy

(Santori Pionimäki)

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.16.

2. Kokous järjestäytyi. Paikalla oli 11 jäsentä.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin. Samassa yhteydessä todettiin, että neuvottelukunnan lausunnosta luonnonvaraisten eläinten lemmikiksi ottamisesta oli virinnyt keskustelua Helsingin Sanomien mielipidepalstalla (akvaarioharrastajat olivat julkaisseet mielipiteensä). Varapuheenjohtaja kirjoittaa neuvottelukunnan kanssa yhteistyössä vastineen.

4. Maa- ja metsätalousministeriöstä kerrottiin, että eläinsuojelulakiluonnos lähtee lausunnoille vuoden loppuun mennessä. Lausuntoaika tulee olemaan pitkä, koska kyseessä on laaja kokonaisuus. Luonnoksesta on luvassa esitys mm. Eläinlääkäripäivillä joulukuussa. Eduskuntaan luonnos menee kevään 2018 aikana ja laki astunee voimaan 2020.

5. Keskustelua käytiin eläinsuojelulain jalostuspykälästä. Tiina Pullola ministeriöstä kertoi jalostuspykälän nykymallista ja mahdollisuuksista uudessa lakiluonnoksessa. Nykylain pykälä on niin sanottu kuollut kirjain, jota ei ole juuri koskaan sovellettu. Uudessa laissa pykälää pyritään selkiyttämään niin, että se olisi helpommin ymmärrettävä ja antaisi viranomaiselle enemmän työkaluja puuttua haitalliseen eläinjalostukseen.

Uuden pykälän mukaan jalostuksella tulee pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Termiä käytetään kaikessa eläinten lisäämistä koskevassa keskustelussa riippumatta siitä, onko jalostus tavoitteellista tai tarkoituksellista. Haitallisen jalostuksen kieltö tulee koskemaan sellaisten eläinten käyttöä, joiden luonnollinen lisääntyminen ei onnistu, joille lisääntymisestä aiheutuu todennäköisesti merkittävää haittaa ja joiden jälkeläisten fyysinen tai psyykinen toimintakyky tai mahdollisuus lajinmukaiseen käyttäytymiseen heikkenee ja aiheuttaa hyvinvointihaittaa. Pykälässä on mittavat perustelut, ja se koskee kaikkia eläimiä jotka ovat ihmisen hoidossa.

Pykälän todettiin näyttävän selkeältä, jos sitä pystytään tällaisenaan valvomaan. Epäiltiin kuitenkin, jääkö pykälä uudessakin muodossaan kuolleeksi kirjaimeksi, ellei sen tulkinta muutu.

Vaatus eläimen elinvoimaisuudesta herätti keskustelua: miten elinvoimaisuus määritellään, kun epämuodostunutkin koira voi olla hyvinkin elinvoimainen? Koirien keinosiemennyksen tulevaisuutta pohdittiin: jos koira ei onnistu lisääntymään luonnollisesti, saako sitä keinosiementää? Entä miten suhtaudutaan muualta tulevien, mahdollisesti toisin perustein jalostettujen koirien tuontiin?

Nykymuodossaan kasvattajan itse tekemä keinosiemennys on kielletty (ellei tekijä ole eläinlääkäri), mutta neuvottelukunnan tietojen mukaan sitä harrastetaan silti kentällä. Synnytysvaikeuksista kärsivien rotujen kohdalla jalostuspykälän uudistusta pidettiin tervetulleena. Kissoilla synnytysvaikeudet ovat suhteellisen harvinaisia, mutta lyttykuonoisilla yleisempiä kuin muilla. Lain noudattamisen todettiin edellyttävän eläinlääkärien sanktioita, jollei lakia noudateta. Eläinlääkäriliiton toivottiin nostavan tämän keskusteluun jäsenistössään.

Todettiin, että on olemassa koirarotuja, jotka joutuvat sektioon lähes jokaisessa synnytyksessä. Jos näiden rotujen lisääntymis- ja/tai synnytyskyvyttömiä yksilöiden lisääminen kielletään, rodut tulevat kapenemaan geneettisesti niin, etteivät ne enää ole elinkelpoisia.

Valvonnan näkökulmasta pykälän uudelleenmuotoilua pidettiin edelleen ongelmallisena. Ehdotettiin, että pykälää voisi selkeyttää muuttamalla sen niin, että jalostus on kiellettävä ellei luonnollinen lisääntyminen onnistu (ilman mitään lisämääreitä). Käytännön tulkintaohje tarvittaisiin siitä, mikä on kiellettyä – onko esimerkiksi sektiolta ulos autettua yksilöä sallittua lisääntymään?

Neuvottelukunta pohti, mitä tarkoittaa pykälässä maininta ”sellaisen jalostusyhdistelmän, jonka seurauksena [...] hyvinvointi heikentyy” - suhteessa mihin? Jalostuksella pyritään aina parempaan sen ääripiirteiden kohdalla, joka aiheuttaa hyvinvoinnin heikkenemistä. Elinkelpoisuutta tarkastellaan suhteessa lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuuksiin. Hyvinvoinnin todennäköinen heikentyminen ei välttämättä estäisi jalostusta, ellei hyvinvoinnin heikkeneminen olisi toteen näytettävissä. Pykälän kirjoitusasu pidettiin tältä osin juridisesti ongelmallisena.

Evirasta todettiin, ettei käytännön ohjeistusta pystytä tekemään heti lain tullessa voimaan, vaan ohjeistus tulee muotoutumaan ajan kanssa. Ennakkotapauksia vastaavasta tilanteesta ei vielä ole.

Nykyllänsäädännön valossa rajanveto jalostuksen aiheuttamasta eläimen kärsimyksestä on hankalaa ja ongelmia tulee olemaan jatkossakin. Perinnölliset sairaudet ja viat, jotka ovat etukäteen todettavissa, pitäisi pystyä sulkemaan pois kieltämällä esim. letaaligeenejä kantavien yksilöiden käyttö jalostuksessa. Erilaisten geenitestien vaatimista ja validointia pidettiin mahdottomana käytännössä.

Tietynasteista tuottamuksellisuuden arviointia oletettiin vaadittavan lain soveltamisessa: jalostajan olisi vähintään oltava tietoinen rodun ongelmista, joita hän lisää jalostustoiminnallaan. Sopimusoikeudellisesti tilanne olisi pennunostajan osalta selkeämpi, kun jalostajan tuottamuksellisuus olisi näytettävissä.

Uudenkaan lain ei arvioitu yksin voivan lopettaa jalostuksesta aiheutuvaa kärsimystä eläimille, elleivät asenteet muutu nykyisestä. Lain muotoilun katsottiin kuitenkin tuovan jalostuksen hyvinvointihaittojen jäävuoren huipun esiin, herättävän keskustelua ja antavan eläinlääkäreille ja viranomaisille selkänöjää ja mahdollisuuksia haitallisen jalostuksen suitsimiseen. Neuvottelukunta pohti, miten se pystyisi omalla toiminnallaan vaikuttamaan jalostajien, eläinlääkärien, viranomaisten, poliisin, syyttäjien jne. asiantuntemukseen jalostuskysymyksissä.

Tunnustuslainsäädännössä voitaisiin säätää, että eläintenpitäjän on estettävä pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen. Keskenään lisääntyvät eläinpopulaatiot, joiden lisääntymistä kukaan ei kontrolloi (kuten villiintyvät kissapopulaatiot) ovat esimerkki tapauksesta, johon pykälän nojalla voidaan puuttua. Hallitsemattoman lisääntymisen kieltäminen sisältää oletuksen, että hallitussa lisäämisessä eläimen omistaja on tietoinen lisääntymisestä ja että hän on varautunut siihen; tätä voidaan omistajalta edellyttää.

Lainsäätäjän näkökulmasta kiinnostusta herätti tietoisuuden taso ja tilanne muidenkin eläinten kuin koirien osalta. Neuvottelukunta päätti pyytää seuraavaan kokoukseen kuultaviksi kissojen, koirien, hevosten, eksoottisten eläinten ja kaniiden sekä jyrssiöiden jalostuksen asiantuntijoita.

6. Neuvottelukunta keskusteli syksyn aikana julki tulleesta tapauksesta, jossa metsästysseuran puheenjohtaja mainosti koiriensa tappaneen metsällä kaksi villikissaa. Ilmeisesti metsästäjä oli kuitenkin itse ampunut kissat.

Todettiin, että metsästyslain 48. pykälä, jonka mukaan alueen omistaja saa tappaa villiintyneen kissan, on hankala. Villiä kissaa ei mitä todennäköisimmin saa edes ammuttua, vaan saaliiksi saa korkeintaan lemmikkikissoja. Metsästäjien koulutuksen asenteellisuutta metsästyskursseilla pidettiin ongelmallisena. Metsästyslain mukaan kissa on villiintyneenä vieraslaji, jonka saa tappaa. Hädissään kesykin kissa käyttäytyy pelokkaasti ja aggressiivisesti, mikä vaikeuttaa kesyn ja villin kissan erottamista toisistaan. Metsästäjän on käytännössä siis mahdotonta selvittää, onko kissa villiintynyt vai ei. Metsästyslaissa hyvänä pidettiin sitä, että lemmikiksi otetun kissan hylkääminen on kielletty.

Valvontaeläinlääkäriin mukaan yleensä aina on löydettävissä villiintyneelle kissapopulaatiollekin omistaja, ja yksittäistä villiä kissaa taas voidaan pitää löytöeläimenä. Näin ollen vapaasti ammuttavaa villikissaa ei olisi olemassakaan. Rakennuksissa tai pihapiirissä olevan villikissan saisi tappaa, mutta viihtyykö villiintynyt kissa pihapiirissä tai rakennuksissa, vai onko kyseessä silloin aina kesykissa? Ne paikat, joissa villiintyneet kissapopulaatiot todellisuudessa voisivat elää, ovat mitä todennäköisimmin sellaisia paikkoja, joissa kissoja ylipäätään ei voisi ampua (taajamissa, kaupunkiympäristössä).

Tilannetta pidettiin kohtuuttomana metsästäjien kannalta, sillä lainsäädännön tulkinta tältä osin on haastavaa. Villiintynyt kissa on rauhoittamaton eläin, ja sen katsotaan aiheuttavan riistakannoille samanlaista vahinkoa kuin mikä tahansa muu petoeläin, minkä perusteella kissan ampuminen on nykyisellään sallittu. Neuvottelukunta päätti tehdä kannanoton kissan poistamiseksi metsästyslaista. Villiintyminen on vaikea todentaa, ja metsästäjillä ei ole edellytyksiä arvion tekemiseen. Luonnosta löytyvää kissaa olisi ensisijaisesti pidettävä löytöeläimenä, ja villiintyneet kissat olisi syytä ennemmin loukuttaa ja lopettaa sen jälkeen asianmukaisesti kuin tappa metsästäjällä. Lopetustarpeen arvioijan tulisi olla asian osaava henkilö.

7. Neuvottelukunta keskusteli loppukauden toiminnasta ja aiheista. Eläinsuojelulain uudistus on leimannut neuvottelukunnan toimikautta tähän saakka; lakiuudistuksen jälkeen neuvottelukunta voi vapaammin valita aiheensa. Käsiteltäviksi aiheiksi ehdotettiin mm. lemmikkien lihavuutta, inhimillistämistä, liikkumisen tarpeen tyydyttämistä, häkittämistä jne, ylätasolla vastuullista eläimen omistamista, sekä pienten pörröisten

häkkieläinten hyvinvointia. Neuvottelukunnan kausi loppuu helmikuussa. Nyt esiin nostetut keskustelunaiheet siis jäisivät seuraavalle neuvottelukunnalle testamentiksi.

8. Muut asiat: ministeriöltä kysyttiin, jatkuuko neuvottelukunnan toiminta eläinsuojelulain uudistuksen jälkeenkin. Tiina Pullola vastasi, että neuvottelukunnan toimintaa on tarkoitus jatkaa, sillä se on asetuksella säädetty.

Kissaseminaari pidetään 21.11.17. klo 12-16 VM:n kokouskeskuksessa. Tilaisuus striimataan livenä. SEY hoitaa käytännön järjestelyt.

Puheenjohtaja tiedusteli eläinlääkäriliiton eläinsuojelulautakunnan toiminnasta, josta olisi kiinnostavaa kuulla jatkossa.

9. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.17.

Helsingissä 16.10.2017

Mika Leppinen, puheenjohtaja

Tiina Kauppinen, sihteeri